

რუსუდან ციციშვილი

სოციალური ფსიქოლოგიის საფუძვლები

საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა

თბილისი

2012

სახელმძღვანელო „სოციალური ფსიქოლოგიის საფუძვლები“ თავის წვლილს შეიტანს საქართველოს უნივერსიტეტის მიერ წარმატებული, ძლიერი, თვითკმარი პიროვნების აღზრდაში. სოციალური ფსიქოლოგიის თემატიკა წიგნში წარმოდგენილია ისე, რომ სტუდენტს განუვითაროს სამყაროს პოზიტიური და რაციონალური ხედვა, სოციალური პროცესების ობიექტური აღქმისა და ანალიზის უნარი, დაეხმაროს სოციალურ ადევანტურ ორიენტაციაში, ურთიერთობების ეფექტურად წარმართვაში, წარმატებული სამსახურეობრივი კარიერის მშენებლობაში.

სახელმძღვანელო განკუთვნილია საქართველოს უნივერსიტეტის ეკონომიკის, ბიზნესისა და მართვის სკოლის სტუდენტებისა და სოციალური ფსიქოლოგიის შესწავლით დაინტერესებულ ყველა პირათვის.

საქართველოს უნივერსიტეტის კანცლერი კონსტანტინე თოფურიას

მადლობას ვუხდით კონსტანტინე თოფურიას და ნატა ბარათაშვილს, ასევე საქართველოს უნივერსიტეტის სტუდენტებს რჩევებისა და თანამშრომლობისათვის.

საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორი რუსუდან ციციშვილი

წიგნში გამოყენებულია საქართველოს უნივერსიტეტის სტუდენტების ფოტოები, გადაღებული საქართველოს უნივერსიტეტის სტუდენტ დავით მირველაშვილის მიერ.

რეცენზენტი: ნატა ბარათაშვილი

საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა © 2012

საქართველო, თბილისი

კოსტავას 77ა

ISBN 978-99940-50-58-1

წიგნში დაცულია ყველა საავტორო უფლება. ავტორის წერილობითი ნებართვის გარეშე აკრძალულია აქ მოყვანილი მასალების გადაბეჭდვა, გამრავლება ან გავრცელება კომერციული მიზნით.

შინაარსი

თავი 1. სოციალური ფსიქოლოგიის საგანი და მეთოდები	5
თავი 2. ადამიანის აღქმა	31
თავი 3. საკუთარი მე	63
თავი 4. სოციალური შემეცნება და სოციალური განწყობები.....	97
თავი 5. სოციალური ცრურწმენები და სქესი	131
თავი 6. სოციალური გავლენები	155
თავი 7. ინტერპერსონალური მიზიდულობა	185
თავი 8. ინტერპერსონალური ურთიერთობები	217
თავი 9. სოციალური ჯგუფები	249
თავი 10. აგრესია და ალტრუიზმი	281
თავი 11. კონფლიქტი	305
თავი 12. სოციალური ფსიქოლოგია და ჯანმრთელობა	335
თავი 13. დროის მართვა	359

სოციალური ფსიქოლოგიის საგანი და მეთოდები

1

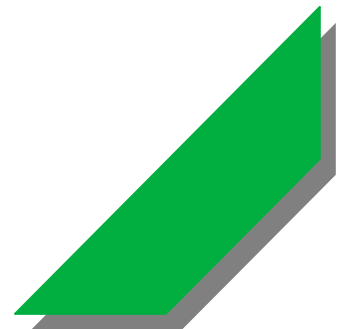

სოციალური ფსიქოლოგია, როგორც ფსიქოლოგიის დარგი
ქცევის განმსაზღვრელი ფაქტორები

სოციალური ფსიქოლოგიის განვითარება

კვლევები სოციალურ ფსიქოლოგიაში

- 📌 კვლევის დაგეგმვა
- 📌 კვლევის მიზნები
- 📌 კვლევის მონაწილეები
- 📌 კვლევის ეთიკა
- 📌 კვლევის მეთოდები
- 📌 აფილაციის ექსპერიმენტული კვლევები

სოციალური ფსიქოლოგია, როგორც ფსიქოლოგიის დარგი

ფსიქოლოგია:
მეცნიერება, რომელიც შეისწავლის ფსიქიკის გამოვლინებებს: გრძნობებს, გონებრივ პროცესებსა და ქცევას.

სოციალური ფსიქოლოგია ფსიქოლოგიის ერთ-ერთი დარგია. თავად ფსიქოლოგია შეიძლება განვმარტოთ როგორც მეცნიერება, რომელიც შეისწავლის ფსიქიკის გამოვლინებებს. სიტყვა „ფსიქოლოგია“ ძველბერძნულიდან მომდინარეობს და სიტყვა-სიტყვით ნიშნავს „მეცნიერებას სულის შესახებ“ (psyche – სული + logos – მოძღვრება). დღეისათვის „სულის“ ცნების ნაცვლად გამოიყენება „ფსიქიკის“ ცნება. თუმცა, ორივე ეს ცნება საკმაოდ რთული და საკამათოა და ჩვენ მათზე არ შევჩერდებით. უბრალოდ, სამუშაო განმარტებად ავიღებთ მარტივსა და გასაგებ დეფინიციას – *ფსიქოლოგია შეისწავლის ფსიქიკის გამოვლინებებს: გრძნობებს, გონებრივ პროცესებსა და ქცევას.*

ფსიქოლოგიის სხვადასხვა დარგი ფსიქიკას, უფრო ზუსტად კი მის გამოვლინებებს, შეისწავლის სხვადასხვა ასპექტით: ზოგადი ფსიქოლოგია შეისწავლის ზრდასრული, ნორმალური ადამიანის ფსიქიკის ფუნქციონირების ზოგად კანონზომიერებებს; ასაკობრივი ფსიქოლოგია – ადამიანის ფსიქიკის განვითარებას და ცვალებადობას მთელი ცხოვრების განმავლობაში; პედაგოგიური ფსიქოლოგია – აღზრდისა და სწავლების პროცესის ფსიქოლოგიურ მექანიზმებს; შრომის ფსიქოლოგია – პროფესიული შრომის ფსიქოლოგიურ საფუძვლებს; პათოფსიქოლოგია – ფსიქიკის პათოლოგიურად შეცვლილ ფორმებს ფსიქიკურ დაავადებათა შემთხვევაში; ხელოვნების ფსიქოლოგია – მხატვრული ნაწარმოების შექმნის ფსიქოლოგიურ მექანიზმებს.

ჩვენ ფსიქიკის გამოვლინებებს შევისწავლით სოციალურ-ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, ანუ სხვა ადამიანებთან მიმართებით. არსებობს სოციალური ფსიქოლოგიის მრავალი განმარტება და ყოველი მათგანის არსი ისაა, რომ ეს მეცნიერული დისციპლინა შეისწავლის ადამიანის ფსიქიკურ გამოვლინებებს

სხვა ადამიანებთან მიმართებაში. ჩვენ სამუშაო განმარტებად ავიღებთ შემდეგს: *სოციალური ფსიქოლოგია ადგენს და ხსნის იმას, თუ როგორ მოქმედებს ჩვენს აზრებზე, გრძნობებსა და ქცევაზე სხვა ადამიანის რეალური, წარმოსახული და ნაგულისხმევი არსებობა*. ამ დეფინიციაში ხაზგასმულია ის, რომ ჩვენზე გავლენას ახდენენ არა მხოლოდ რეალობაში არსებული ადამიანები, არამედ წარმოსახული და არარსებულიც. მაგალითად, ძალიან გინდათ, თქვენი შვილი ამაყობდეს თქვენით და ყველაფერს აკეთებთ ამისათვის დღეს, როდესაც ჯერ არც შვილი გყავთ და მეტიც, არც მისი დედა/ან მამა შეგიჩრევიათ.

სოციალური ფსიქოლოგია:

ფსიქოლოგიის დარგი, რომელიც ადგენს და ხსნის იმას, თუ როგორ მოქმედებს ჩვენს აზრებზე, გრძნობებსა და ქცევაზე სხვა ადამიანის რეალური, წარმოსახული და ნაგულისხმევი არსებობა.

სოციალური ფსიქოლოგია, შეისწავლის რა ადამიანთა ურთიერთობებსა და ერთობლივ აქტივობებს, ფაქტობრივად, შეეხება ჩვენი ცხოვრების ყველა სფეროს. თითოეული ჩვენგანი ჩართულია პირად, საქმიან თუ სამომხმარებლო ურთიერთობებში. ჩვენ გამუდმებით ვიძენთ ცოდნას მათ შესახებ დღიდან დაბადებისა და ვიყენებთ ამ ცოდნასა და ჩვენს გამოცდილებას, აზროვნებასა და ინტუიციას იმისათვის, რომ გვქონდეს წარმატებული და სასიამოვნო ურთიერთობები. ურთიერთობებში პრობლემებს სერიოზული შედეგები აქვს პიროვნების არა მხოლოდ ფსიქიკური, არამედ ფიზიკური მდგომარეობისათვის. ამიტომ კარგად უნდა შეგვეძლოს სოციალური ურთიერთობებისა და სიტუაციების გაცნობიერება, ანალიზი და მართვა. რა თქმა უნდა, მეტნაკლებად ყველას აქვს ამის უნარი, გამოცდილებასა და ინფორმაციის სხვადასხვა წყაროზე დაყრდნობით, მაგრამ ჩვენ უფრო ეფექტური და წარმატებული ვხდებით მეცნიერული ცოდნის ათვისების შემდეგ. *მეცნიერული ცოდნა ნიშნავს შემოწმებულ და სისტემატიზირებულ ცოდნას*. ასე რომ, ცხოვრებისეული ცოდნისაგან განსხვავებით, მეცნიერება – სოციალური ფსიქოლოგია – გვაწვდის უფრო სანდო და ობიექტურ ინფორმაციას, რომელიც მოწესრიგებულადაა წარმოდგენილი და, შესაბამისად, კარგად გამოიყენება. მეცნიერული ცოდნა უფრო ეფექტურს ხდის არა მხოლოდ ჩვენს რაციონალურ აზროვნებას, არამედ ინტუიციურსაც.

მეცნიერული ცოდნა:

შემოწმებული და სისტემატიზირებული ცოდნა.

ცოდნა ეხმარება ინტუიციას. შეიძლება ექიმმა ან ხელოსანმა პრობლემის დიაგნოზი ინტუიციით დასვას სწორად, მაგრამ ამ შემთხვევაში ის უნდა ფლობდეს გარკვეულ ცოდნას სათანადო სფეროში.

მაინც რას შეისწავლის სოციალური ფსიქოლოგია? სიყვარული და სიძულვილი, თანამშრომლობა და შეჯიბრი, დახმარება და აგრესია, ლიდერობა, სოციალური ჯგუფის ჩამოყალიბება და განვითარება, ჯგუფში გადაწყვეტილების მიღება და კოორდინირებული მუშაობა, სოციალური გარემოს გავლენა ჩვენს აზროვნებასა და მეხსიერებაზე, კონფლიქტები, ცრურწმენები, დაუნდობლობა, თავგანწირვა – ეს ყველაფერი და ბევრი მსგავსი რამ სოციალური ფსიქოლოგიის თემატიკაა. ასე რომ, შეიძლება ითქვას, სოციალური ფსიქოლოგია შეისწავლის ადამიანის ქცევას, აზროვნებასა და გრძნობებს სოციალურ სიტუაციებში; და რამდენადაც ადამიანები ჩვენს გარშემო და ჩვენი ურთიერთობები მათთან ჩვენი ცხოვრების მნიშვნელოვანი ნაწილია, შესაბამისად, სოციალური ფსიქოლოგიაც ძალიან მნიშვნელოვანია.

ქცევის განმსაზღვრელი ფაქტორები

ჩვენს ქცევას მრავალი ფაქტორი განსაზღვრავს. სხვადასხვა ადამიანისათვის განსხვავებული კატეგორიის ფაქტორებს მეტ-ნაკლები მნიშვნელობა აქვს. ამიტომაც ჩვენთვის ზოგი ადამიანის ქცევის მიზეზის გაგება უფრო ადვილია და ზოგისა – უფრო ძნელი. საერთოდ, ადამიანის ქცევაზე მოქმედი ყველა ფაქტორი შეიძლება ექვს ძირითად კატეგორიად დაჯგუფდეს:

(1) სხვა ადამიანების მახასიათებლები და ქცევა: როგორები არიან სხვები ამა თუ იმ განზომილებაში, როგორ იქცევა ესა თუ ის ადამიანი გარკვეულ სიტუაციებში. ხშირად გარშემო მყოფების მიერ განხორციელებული ქცევები დიდ გავლენას ახდენენ ჩვენზე. ადამიანი გვეხუმრება და გვიცინის, ან სერიოზული, გამომცდელი

მზერით გვიყურებს, ან საერთოდ თავისთვისაა და არ გვაქცევს ყურადღებას. რა თქმა უნდა, ჩვენც შესაბამისად განსხვავებულად მოვიქცევით ამ სხვადასხვა შემთხვევაში. სხვა ადამიანების განსხვავებული მახასიათებლები ასევე ახდენენ ჩვენზე არსებით ზემოქმედებას: ჩვენ განსხვავებულად ვიქცევით ახალგაზრდა და ასაკიანი, ლამაზი და მახინჯი, მხიარული და სერიოზული ადამიანის გარემოში.

(2) *კოგნიტური პროცესები*: აღქმა, მეხსიერება, აზროვნება და სხვა შემეცნებითი პროცესები საფუძვლად უდევს ჩვენს აზრებს, შეხედულებებსა და მსჯელობებს სხვების შესახებ. პატარა ლადო ეზოდან შინ პერანგდახეული და ტალახიანი ბრუნდება. ის დედას უყვება, რომ ჩხუბი მას არ დაუწვია და საერთოდ არაფერი დაუშავებია. რამდენად დაუჯერებს მას დედა და როგორ მოიქცევა, დამოკიდებული იქნება იმაზე, თუ რა სათანადო ინფორმაცია აქვს მეხსიერებაში წარსულიდან, როგორ განავითარებს თავის მსჯელობებს და რა დასკვნებს გააკეთებს. ის შეიძლება აღშფოთებული მივარდეს მიშოს ოჯახს, ან დასაჯოს მატყუარად ჩათვლილი ლადო, ან „გაურკვევოს საქმე“ შვილისათვის მუდამ მოუცლელ ლადოს მამას. ის, თუ რომელ ქცევას განახორციელებს ლადოს დედა, ბევრად იქნება განსაზღვრული მისი კოგნიტური პროცესებით.

(3) *ეკოლოგიური ცვლადები*: ქცევაზე პირდაპირ თუ არაპირდაპირ გავლენას ახდენს სიცხე, სუნი, ჭყლეტა, ხმაური, ჭუჭყი და ფიზიკური გარემოს სხვა ფაქტორები. გაიხსენეთ, ხართ თუ არა უფრო გაღიზიანებული და აგრესიული სიცხესა და ჩახუთულობაში, ვიდრე გრილსა და სასიამოვნო ამინდში; ან გიჭირთ თუ არა ყურადღების კონცენტრაცია და რთული ამოცანის ამოხსნა ხმაურში. კვლევების მონაცემები ადასტურებს, რომ ფიზიკური გარემო მართლაც ახდენს არსებით გავლენას ჩვენს გრძნობებზე, აზრებსა და ქცევაზე. ამიტომ ეკოლოგიური ცვლადები ასევე შედის თანამედროვე სოციალური ფსიქოლოგიის ინტერესების სფეროში.

(4) *კულტურული კონტექსტი*: სოციალური ქცევა მნიშვნელოვანწილად დამოკიდებულია კულტურულ ნორმებზე. კულტურაში იგულისხმება გარკვეული ჯგუფის ადამიანთა წარმოდგენებისა და შეხედულებების ორგანიზებული სისტემა. სხვადასხვა კულტურას ამა თუ იმ სიტუაციაში ქცევის მართებულობის შესახებ მეტ-ნაკლებად განსხვავებული ნორმები აქვს. ისინი სხვადასხვგვარად განიხილავენ, მაგალითად, ისეთ საკითხებს, როგორიცაა: უნდა გამოვხატოთ თუ არა ემოციები საჯაროდ, რამდენად ახლოს უნდა ვიდგეთ ერთმანეთთან საუბრისას, ვიხუმროთ თუ არა თანამშრომლებთან, როგორ ჩავიცვათ წვეულებაზე. ზემოთ განხილული ლადოს ინცინდენტის შემთხვევაში ჩვენთვის ცოტა უცნაურად მოიქცევა იაპონელი დედა. ის აუცილებლად გაარკვევს ბიჭების ჩხუბის დროს მისი შვილი, დავარქვათ მას კაცუძო, მარტო დაუპირისპირდა თუ არა დანარჩენებს. და თუ ასეთ რამეს ჰქონდა ადგილი, მაშინ ჩვენი კაცუძო ძალიან, ძალიან დაისჯება, ისე, რომ დედა არც კი შეეცდება დაადგინოს, იყო თუ არა ის მტყუანი. საქმე ისაა, რომ იაპონია უაღრესად კოლექტივისტური კულტურაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ჯგუფის ინტერესები და ჯგუფის მიერ ადამიანის მიღება უფრო მნიშვნელოვნად ითვლება, ვიდრე პირადი ინტერესები და შეხედულებები. ამ ნორმას იაპონელი მშობლები და მთელი სოციალური სისტემა დღიდან დაბადებისა უნერგავენ პატარა იაპონელებს. ასე რომ, კაცუძო მარტო თუ დაუპირისპირდა ეზოს ბიჭებს, ის უკვე მტყუანია. აი, ლადოს შემთხვევაში კი ცოტა სხვანაირად განვითარდება მოვლენები. ადვილი წარმოსადგენია, რომ ლადოს დედისაგან ასევე რამდენადმე განსხვავებულად მოიქცევა ჰელმუტის გერმანელი დედა.

(5) *ფიზიოლოგიური ფაქტორები*: ადამიანის ორგანიზმში მიმდინარე პროცესები მეტ-ნაკლებად განსაზღვრავენ სოციალურ აქტივობებს. რამდენად გვშია თუ გვწყურია, თავი გვტკივა თუ კბილი, ავადმყოფობა, მოტეხილი ფეხი ან რაიმე სხვა ფიზიკური ტრავმა, სხეულის მომატებული ტემპერატურა, მომატებული

არტერიული წნევა, სხვადასხვა ფიზიოლოგიური პრობლემა, აისახება ჩვენს ემოციურ და კოგნიტურ პროცესებსა და ქცევებზე.

(6) *გენეტიკური ფაქტორები*: დღეისათვის პოპულარულია მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ჩვენი ქცევა, ემოციური რეაქციები, შეხედულებები და ღირებულებათა სისტემა გარკვეულწილად თანდაყოლილია, ანუ განსაზღვრულია მშობლებისაგან მიღებული გენებით.

სოციალური ფსიქოლოგიის განვითარება

სოციალური ფსიქოლოგიის ხასიათისა და დღევანდელი სტატუსის გასაგებად სასარგებლო იქნება თვალი გადავაწვათ მის წარსულს. ის სრულიად ახალგაზრდა მეცნიერებაა იმის გათვალისწინებით, რომ სისტემური მეცნიერული კვლევები ამ სფეროში მხოლოდ გასულ საუკუნეში დაიწყო. საერთოდ კი ფსიქოლოგიის მეცნიერებად ჩამოყალიბება მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარს უკავშირდება.

გამომდინარე სოციალური ფსიქოლოგიის შესწავლის ობიექტიდან, გასაგებია, რომ მისი თემატიკა ყოველთვის საინტერესო და აქტუალური უნდა ყოფილიყო. ფილოსოფოსები, ხელოვანები, საზოგადო მოღვაწეები, სხვადასხვა ეპოქისა და კულტურის მოღვაწეები ხშირად განიხილავდნენ ადამიანის სოციალურ აქტივობას. მაგრამ ამ სფეროში სისტემური მეცნიერული კვლევა და ანალიზი მეოცე საუკუნემდე არ დაწყებულა. ამის მიზეზი უპირველეს ყოვლისა არის ის, რომ სოციალურ-ფსიქოლოგიური ინტერესის საგანი ძნელი საკვლევეია მისი სუბიექტური ხასიათის გამო. სუბიექტურობაში იგულისხმება ის, რომ, მართალია, ადამიანები ძალიან ვგავართ ერთმანეთს, მაგრამ თითოეული ჩვენგანი უნიკალურია ისევე, როგორც უნიკალურია ჩვენი თითების ანაბეჭდები. მეორე მიზეზი სოციალური ქცევის მეცნიერული შესწავლის დაგვიანებისა

მდგომარეობს იმაში, რომ აქ ძალიან ძნელია კვლევის ობიექტზე მოქმედი ყველა ფაქტორის კონტროლი მათი სიმრავლისა და შეფარულობის გამო. და მესამე, ძალიან საინტერესო ახსნა სოციალური ფსიქოლოგიისადმი მეცნიერული ინტერესის ჩამოყალიბებისა არის ის, რომ მეოცე საუკუნემდე ადამიანები ჯერდებოდნენ მათ ხელთ არსებულ ინფორმაციას: სოციალურ-ფსიქოლოგიურ პრობლემატიკას საკმაოდ ამომწურავად სცემდნენ პასუხს ისეთი სოციალური ინსტიტუტები, როგორიცაა რელიგია, ადათ-ჩვეულება, ეთიკა და კანონი. ისინი უხსნიდნენ ადამიანებს ქცევის მიზეზებს და აძლევდნენ მითითებებს, თუ როგორ უნდა მოქცეულიყვნენ და რა მოლოდინები ჰქონოდათ სხვების მიმართ. მეოცე საუკუნისათვის ეს ინსტიტუტები ისევ ფუნქციონირებდნენ, მაგრამ რამდენადმე განსხვავებულად. შესუსტდა მათი გავლენა და ადამიანებსაც გაუჩნდათ სურვილი და საჭიროება, გაეგოთ მეტი სოციალური აქტივობის ბუნების შესახებ. დაიწყო ადამიანთა მასშტაბური გადაადგილებები, რამაც ადათ-ჩვეულების ფაქტორი უაღრესად შეასუსტა. მრავალი ეთიკური ნორმა შეუსაბამო აღმოჩნდა სწრაფად ცვალებად სოციალურ-ეკონომიკურ პირობებში. განათლების საერთო დონის ამაღლებამ გამოიწვია რელიგიისადმი უფრო გააზრებული დამოკიდებულების მოთხოვნილება. კანონი უფრო ჰუმანური და რბილი გახდა და ამიტომ ნაკლებ ცალსახად კარნახობდა ადამიანებს, თუ როგორ უნდა მოქცეულიყვნენ. ამდენად, მეოცე საუკუნისათვის მომწიფდა ადამიანის სოციალური ბუნების შესახებ მეცნიერების (დასაბუთებული და სისტემური ცოდნის) ჩამოყალიბების მოთხოვნილება.

მეოცე საუკუნის დასაწყისში მკვეთრმა ეკონომიკურმა და სოციალურმა ცვლილებებმა შეამზადეს ნიადაგი ახალი მეცნიერებისათვის ადამიანის სოციალური აქტივობის შესახებ. ამავე პერიოდში დიდი გავლენა შეიძინა ზიგმუნდ ფროიდმა და მისმა ნაშრომებმა. ფროიდმა თავისი თეორიული ნაშრომებითა და ფსიქოთერაპიული პრაქტიკით ცხადი გახდა ის, თუ რაოდენ უარყოფითი შედეგები აქვს ადამიანის ჯანსაღი სექსუალობის

უარყოფას და რამდენად მნიშვნელოვანია არაცნობიერი პროცესები. გარდა ამისა, ფროიდის დიდ დამსახურებად ითვლება ისიც, რომ მან მრავალი ფსიქიკური მოშლილობის მიზეზად მიუთითა პრობლემები პიროვნებათაშორის ურთიერთობებში, როგორც აწმყოში, ასევე წარსულში. ამის შემდეგ მრავალი ფსიქიატრი გახდა სოციალური ფსიქოლოგი და სოციალურმა ფსიქოლოგიამ შეიძინა განვითარების ახალი ბიძგი.

ისევე როგორც თითქმის ყველა სხვა მეცნიერებას, სოციალურ ფსიქოლოგიასაც არ აქვს ოფიციალური, ცხადად დაფიქსირებული დაბადების წელი. და მაინც, პირობითად სოციალური ფსიქოლოგიის მიერ ფსიქოლოგიის დამოუკიდებელი დარგის სტატუსის მიღების თარიღად ყველაზე ხშირად ასახელებენ 1924 წელს, როდესაც გამოქვეყნდა ოლპორტის წიგნი „სოციალური ფსიქოლოგია“. ამ წიგნის გამოქვეყნებას მოჰყვა მრავალი კვლევა და თეორიული ნაშრომი. სოციალური ფსიქოლოგების მუშაობა კიდევ უფრო ინტენსიური გახდა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ.

სოციალური ფსიქოლოგია ძირითადად ჩამოყალიბდა და განვითარდა შეერთებულ შტატებში. ამის ერთი მიზეზი ისაა, რომ ზოგადად ახალ მეცნიერებას საფუძველი ეყრება ხოლმე ეკონომიკურად ძლიერ ქვეყანაში, ვინაიდან მას შეუძლია თავს უფლება მისცეს დააფინანსოს ისეთი მეცნიერული კვლევები, რომლებიც მეორე დღესვე არ მოიტანენ მოგებას. სოციალური ფსიქოლოგიის ჩამოყალიბების პერიოდში სწორედ ასეთი იყო შეერთებული შტატები. და მეორე – ამერიკის შეერთებულ შტატებში სოციალური ფსიქოლოგიის განვითარების ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტორი არის ის, რომ ეს არის სივრცე, სადაც ადამიანი თავისი ქცევის არჩევისას უფრო თავისუფალია, მეტ ორიენტაციას ახდენს საკუთარ თავზე და ნაკლებად არის დეტერმინირებული გარე ფაქტორებით: როგორ იქცეოდა ჩემი ბებია, რას იფიქრებენ მეზობლები, რა გაუხარდება ბიცოლას, არ ეწყინოს თანამშრომელს და ბევრი მსგავსი რამ. ამიტომ პიროვნება იწყებს ისეთი ქცევის ძიებას, რომელიც მაქსიმალური სარგებლის მომტანი